

ПАМ'ЯТІ ЛЮДМИЛИ СИТНІЧЕНКО

10 листопада відійшла у вічність Людмила Анатоліївна Ситніченко — талановита вчена, щира патріотка України, світла й душевна людина. У цьому році виповнилося 47 років відтоді, як Людмила Анатоліївна розпочала свою плідну наукову працю в Інституті філософії імені Г.С. Сковороди у відділі логіки наукового пізнання, а згодом — у відділі історії зарубіжної філософії. Її завжди вирізняли відданість науковій роботі, високий інтелектуалізм, оригінальність та глибина думки. Спектр наукових досліджень Людмили Анатоліївни був досить широкий — від німецької комунікативної філософії до теорії справедливості, від політичної філософії до теорії моралі. До кола її наукових інтересів входили сучасна зарубіжна соціальна, політична та практична філософія, теорія моралі та справедливості, філософія права. Особливе місце в науковому доробку Людмили Анатоліївни посідають дослідження німецької комунікативної філософії, а також переклади провідних текстів, що репрезентують цю філософську традицію.

Людмила Анатоліївна була справжнім філософом, мудрою і чуйною людиною. Її відхід із життя є великою втратою насамперед для відділу історії зарубіжної філософії, в якому Людмила Ситніченко працювала впродовж 45 років, для колективу Інституту в цілому, а також для всієї української філософської спільноти.

Праці Людмили Ситніченко постають для дослідників різних спрямувань і поколінь не лише безцінним джерелом смислів і ресурсом фактичних знань, а й потужним взірцем та орієнтиром у філософській роботі — методологічним, етичним — і є яскравим прикладом наукового сумління.

Людмила Анатоліївна Ситніченко народилася 2 серпня 1954 року у селі Тарган Володарської селищної громади Білоцерківського району Київської області. Закінчивши філософський факультет Київського університету імені Тараса Шевченка, вона 1976 року прийшла працювати старшим лаборантом у відділ логіки наукового пізнання Інституту філософії імені Г.С. Сковороди Національної академії наук України. А у 1978-му перейшла до відділу історії зарубіжної філософії й одразу включилася до наукової роботи, досліджуючи першоджерела німецької комунікативної філософії. У 1982 році вона стала стажеркою-дослідницею, а у 1986-му блискуче захистила кандидатську дисертацію. У 1990 році Людмила Анатоліївна була обрана за конкурсом старшим науковим співробітником, а в 1994-му отримала відповідне вчене звання.

У роботі Людмили Ситніченко вражає поєднання новаторства і високої кваліфікації, науково-творчої глибини та жорсткої дисциплінованості. Попри неординарний таланти і значний дослідницький доробок, Людмила Анатоліївна була людиною, яка завжди прагнула вдивлятися у філософські сенси, розкриваючи їх у творчій інтерпретації, доносити до читачів значущі тексти й концепції.

Людмила Ситніченко як відомий та визнаний не лише українською, а й зарубіжною філософською спільнотою фахівець у царині сучасної німецької філософії, у межах програми наукового обміну між Україною та Німеччиною, стажувалась на кафедрі політичної філософії університету м. Тюбінген. Разом із німецькими колегами (під керівництвом професора О. Гьофе) вона підготувала та презентувала на кафедрі політичної філософії тюбінгенського університету два наукові проекти: «Сучасний філософський дискурс прав людини та справедливості» та «Людська гідність, справедливість і насильство». У 2000-му році Людмила Анатоліївна прослухала лекції легендарного Ганса-Георга Гадамера з проблем герменевтики.

Людмила Ситніченко є автором двох монографій: «Людське спілкування в інтерпретаціях сучасної західної філософії» (1990) та «Першоджерела комунікативної філософії» (1996), її авторству належать розділи в колективних монографіях «Ціннісні орієнтації: аналіз соціально-філософських концепцій Заходу 80—90-х років» (1995), «Світоглядно-методологічні інновації в західноєвропейській філософії» (2001), а також збірки перекладів «Мартин Гайдегер очима сучасників» (2002), «Свобода: сучасні виміри та альтернативи» (2004), «Філософські дискурси раціональності» (2010), «Ціннісні орієнтації сучасного інформаційного суспільства» (2013), «Обґрунтування цінностей: сучасні філософські дискурси» (2016), «Соціокультурні та теоретичні засади філософії постмодерну» (2017), «Криза ідентичності: історико-філософський контекст» (2021).

Людмила Анатоліївна мала низку публікацій у фахових філософських виданнях України, Німеччини, Польщі, Азербайджану. На превеликий жаль, вона не встигла завершити свої монографії «Сучасна філософія справедливості» та «Філософія справедливості О. Гьофе».

Як постійний член експертної групи при Кабінеті Міністрів України Людмила Ситніченко долучилася до підготовки Проекту Закону України «Про основні засади державної комунікативної політики». Вона брала активну участь у науковій та науково-організаційній роботі відділу історії зарубіжної філософії та Інституту: впродовж майже 30 років Людмила Ситніченко була вченим секретарем спеціалізованої вченої ради Д 26.161.02 Інституту; викладачем Вищої школи філософії при Інституті філософії. Тривалий час була членом редколегії серії «Сучасна гуманітарна бібліотека» при Українському філософському фонді та членом правління цього Фонду, а також членом громадської ради при Управлінні у зв'язках з громадськістю Кабінету Міністрів України. Людмила Анатоліївна входила до наглядової ради

від України КААД (Католицького академічного обміну науковців) в м. Бонн (Німеччина). Крім того, вона була обрана почесним іноземним членом Вченої ради філософського факультету університету м. Тюбінген (Німеччина).

Останніми роками Людмила Ситніченко провадила ґрунтовні дослідження філософії постмодерну і вважала, що ця філософія прагне створити не лише терапевтичні практики свободи, а й відповідні терапевтичні моделі справедливості. Що стосується досліджень сучасної практичної філософії, які посідали чільне місце в науковому доробку Людмили Анатоліївни, то варто виокремити її думку про те, що методологічний сенс сучасної практичної філософії полягає у виході за межі зорієнтованих переважно на кантіанство нормативних понять та принципів. Оскільки, на її переконання, соціальне та індивідуальне буття мають розглядатися не лише універсально, а й контекстуально, через реалістичну нормативну реконструкцію. Відповідно філософські концепти слід не виводити апріорним шляхом, а реконструювати як умови можливості відтворення вільного та гідного людини соціального буття; відтак моральні норми та цінності висновуються не лише з гіпотетичної угоди, а й із життєвого світу людини.

Слід наголосити, що поряд з її заслугами у сфері наукових досліджень колектив Інституту пам'ятає Людмилу Анатоліївну як чуйну, добру і скромну людину, яка завжди могла знайти слова підтримки, допомоги, скерувати як науковою порадою, так і добрим словом. Вона знаходила час допомоги аспірантам, молодшим колегам щоб покращити їхні наукові роботи, дуже уважно й емпатично підходила до кожної людини, допомагаючи зробити перші кроки в науковій діяльності. Своєю спокійною, тихою, кропіткою працею Людмила Анатоліївна робила великі речі. Вона глибоко і щиро вірила у щасливе майбутнє України. Спілкування з нею надавало оптимізму й спонукало до життєствердної діяльності, інтелектуальної творчості. Всі, хто її знав, щиро сумують. Нам бракуватиме її строгої та справедливої критики, витонченого гумору та глибоких думок, доброго слова й поради, творчої енергії та підтримки. Пам'ять про Людмилу Ситніченко назавжди залишиться в наших серцях!

Анатолій ЄРМОЛЕНКО

Віталій ЛЯХ

*Колектив Інституту філософії НАН України,
близькі та друзі*